

Gunilla Rööf som Rickard III del 2 (del 1 fanns i nr 1:2007)

– Där är både narren och djävulen, komiken och våldet. Och allvaret ...

Rickard III hade premiär på Stockholms Stadsteater den 8 mars. När jag pratar med Gunilla Rööf ett par dagar därefter, så betonar hon att det är en ny fas som börjar nu. Det pågår ett spännande överlämnande till publiken.

KH: Är det någon skillnad i den här fasen mellan Rickard och andra roller du spelat?

– Det som är annorlunda är att det är en sådan lång läxa. Jag har haft många stora roller, men oftast brukar man ha mer stunder av återhämtning. Rickard pratar nästan oavbrutet!

KH: Varierar Rickard från den ena kvällen till den andra?

– Du skulle nog märka att det är skillnad på vilken publik som sitter där. Under en del föreställningar är publiken mer skrattlysten och ... kunnig. Den kan distansera sig och se fler bottenar. En annan publik är mer vetgirig – sitter med vidöppna munnar och försöker hänga med. "Vem är Grey?" "Vem är Clarence?" Då blir det ett ganska högt tryck därute. Rollen är som den är. Men om publiken är litet mer lättsinnig får jag dra åt litet, om den är mer djupsinnig får jag lätta upp.

KH: Hur mycket ser du av åskådarna?

– Jag ser ganska mycket, men det varierar i olika scener beroende på ljussättningen. Men man känner publiken! Jättetydligt! I mindre rum känner man vartenda andetag. Här på stora scenen måste åskådarnas gensvar liksom ta större plats, för att man ska hinna uppfatta det. Föreställningen är upplagd för det också. Det är tjocka penslar vi målar med.

... ..

När jag pratar med Gunilla Rööf den 2/4 börjar jag med att fråga om hennes rutiner för att förbereda föreställningen:

– Tre timmar innan börjar jag promenera hemifrån till teatern. På vägen

Gunilla Rööf till häst i Anette Norbergs uppsättning av *Rickard III* på Stockholms stadsteater. Foto: Lesley Leslie-Spinks

går jag igenom hela berättelsen för mig själv. När jag kommer fram till Stadsteatern är det ungefär två timmar kvar. Jag går till sminket och gör min mask, och sedan värmer jag upp ordentligt. När det är trekvart kvar byter jag om och sedan går jag ned till scenen. Den sista halvtimmen går man där bakom och plockar med rekvisitan, dricker vatten och hälsar på alla kompisarna. Den sista stunden går jag undan litet för mig själv.

KH: Är du kraftigt sminkad i den här rollen?

– Om du såg mig på nära håll skulle du se att jag är jättesminkad. På stora scenen måste man förstärka så att ögonen och munnen kommer fram. Men på långt avstånd ser vi inte särskilt sminkade ut. Min mask är asymmetrisk, så att jag förstorar ena sidan av ansiktet och förminskar den andra. Maskören lägger på vax och grejor – och skulpterar med skuggor – så att jag blir litet sned i ansiktet.

KH: Nu har ni spelat tio föreställningar. Har det hänt något med Rickard?

– Det händer grejor med honom hela tiden! Jag skulle kanske kunna kontrollera honom litet bättre om vi spelade oftare. Nu händer det ibland att han blir litet mer gott humör, ibland att han blir svartare. Det är

dagsformen – och publiken – som avgör. Men det gör ingenting. Blir det för varmt får jag strama åt, blir det för kallt och stramt får jag lätta upp.

KH: Nu dröjer det två veckor till nästa föreställning. Kommer ni att förbereda den på något särskilt sätt?

– Jag kommer att ta ledigt från pjäsen tre-fyra dagar. Sedan kommer jag att dra igenom den för mig själv varje dag. Innan vi börjar spela igen ska vi ses och dra igenom hela texten tillsammans i en ring.

KH: Rickard är Shakespeares näst största roll. Har du missat text någon föreställning?

– Det är klart att jag kommer av mig någon gång. Men då kommer alltid ersättningsord, så att jag hittar in i texten igen. Det finns en scen där Rickard ska göra sig till och säger till drottningen: "Min drottning nåd begär jag först och främst, att ersätta med undersåtlig hyllning." Igår sade jag helt fel: "Min drottning hyllning begär jag först att få att be om nåd." Det blev ju helt bisarrt! Alla på scen fattade att det blev fel, och höll på att falla i skratt. Men om man bara smajlar och är på gott humör så märks inget. Jag tror inte att publiken fattade att jag sade fel.

... ..

Den sista föreställningen av *Rickard III* ska spelas den 27 maj. Mitt och Gunilla Röörs samtal ett par dagar innan handlar mycket om hur det är att avsluta:

– Den sista föreställningen blir alltid litet avskedsstämplad. Det är sällan man har absolut närvaro. Men man får göra vad man kan för att glömma att det är sista gången. I det här fallet känner jag sorg över att vi inte har spelat litet oftare. Jag har haft stunder av jätterolig kontakt med publiken och med mina kompisar på scenen. Men i och med att vi haft så långa uppehåll har det varit svårt att få tag i flödet. Vi har inte riktigt fått skörda det vi sått.

– I vanliga fall släpper jag en roll helt när vi spelat färdigt. Jag kastar alla manuskript och jag tänker aldrig mer på den. Men nu har jag tänkt att jag ska spara Rickard, som ett experiment. Texten är så skön att ta i munnen, och man kan ha den som en övningstext. Eller som referens, när jag ska jobba med någon annan Shakespeareroll. Eftersom den är på blankvers är den också lättare att komma ihåg. Jag ska duscha igenom den då och då.

... ..

När jag träffar Gunilla Röör den 2/8 har det gått drygt två månader sedan den sista föreställningen av *Rickard III*. Hon har nyligen blivit utnämnd till professor vid Teaterhögskolan i Göteborg. Det innebär att hon under de närmaste tre åren ska ägna 25% av sin arbetstid åt undervisning och forskning. När vi börjar prata om rollen som Rickard förklarar hon att hon skulle kunna hålla på med den hela livet:

– Den innehåller ju allting. Där är både narren och djävulen, komiken och våldet. Och allvaret – det fruktansvärda allvaret. Det var så skönt att få härbärgera detta stora mörker, att befinna sig där och lita på det.

KH: Blev du överraskad av det?

– Ja, över att det var så bekvämt att vara en sådan djävul. Det överraskade mig väldigt mycket att det var så njutbart att gestalta en sådan person. Självklart vill jag inte vara sådan, men

Gunilla Röör och Eva Stenson. Foto: Lesley Leslie-Spinks

det är en upptäckt att den strängen finns också inom mig, även om jag sällan spelar på den.

KH: Har du spelat någon annan roll som varit lik Rickard?

– Jag spelade en gång Gud i en kortfilm! Det var en liten roll, men jag kan känna vissa likheter. Varken Rickard eller Gud – i min tolkning – har något samvete. Men det har alla andra människor som jag spelat.

– Jag minns under repetitionerna en gång då regissören Anette Norberg sade till mig ungefär att ”Nu ska vi se Rickards utsatthet, här vill jag se botten i honom, se honom ledsen”. Det var i en scen med hans mamma. Jag bara kände ”Det går inte, det finns ingen botten. Rickard har inte dessa känslor”.

Nina Gunke och Gunilla Röör. Foto: Lesley Leslie-Spinks

KH: Kan du inte då som skådespelare bygga om din rollfigur?

– Jo, jag försökte flera gånger innan jag sade nej. Men varje gång jag försökte det, så märkte jag att jag började spela en annan pjäs. Möjligen skulle man kunna gjort det som en minnesbild eller ett läckage, men man måste sätta en form på det. Du kan inte spela det psykologiskt och tro att det håller.

KH: Har du några skikt i Rickard som är kvar att undersöka?

– Det skulle i så fall vara att göra pjäsen i ett mindre rum, där man kunde vara mer intim i spelet. Den här uppsättningen var ju ganska megafonisk – nästan som operauttryck, fast utan operamusik. Men innehållet i rollen och tematiken i pjäsen tycker jag vi har utforskat. Och på stora scenen finns det ingen möjlighet att jobba med det intima.

– Nu får jag en stor längtan efter att fortsätta med texten, rytmen ... Shakespeare! Man känner ju att man vidrört en väldigt djup teatersträng – den här pjäsen är ju över 400 år gammal! Jag har gjort mycket modern dramatik, men nu har jag fått kontakt med roten. Det hade varit fantastiskt att få gå in i ett två- eller treårigt undersökande av Shakespeare. Jag tycker att all annan text som jag läser nu är ... beige! (skratt). Det är som en gammal vasstapet från 1970-talet som man bara vill riva ned.

KH: I november 2006 när vi började den här serien intervjuer, så berättade du att du haft Rickard som en drömmroll ända sedan du gick på Teaterhögskolan. Har du några nya drömmroller nu?

– Nej, nu är det slut med drömmrollerna. Så tänker jag nu. Alla roller är drömmroller från och med nu!

Intervju: Kent Hägglund

Rickard III spelades på Stockholms stadsteater våren 2007. Bearbetning: Anette Norberg och Sofia Fredén. Regi: Anette Norberg. Koreografi: Dorte Olesen. Scenografi: Gunnar Ekman. Kostym: Charles Koroly. Ljus: Torkel Blomkvist. Ljud: Niklas Nordström, Tomas Bohlin, Markus Åberg och Tina Paulson. Musik: Jurd och projektioner: Twice a Man – Johnny Friberg, Ingemar Gasleben, Dan Söderqvist. Mask: Johanna Ruben. I rollerna: Gunilla Röör, Eva Stenson, Sonja Hejdeman, Jessica Liedberg, Linda Källgren, Nina Gunke, Ann-Sofie Rase, Andrea Edwards, Anna-Maria Käll, Malin Halland, Claire Wikholm, Lis Nilheim, Viktoria Dalborg, Karin de Frumerie, Marie Robertson